Број 38 У Новом Саду, у недељу 13 фебруара 1905. Година XI.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца јадаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „„РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

„Viel Lärm um nichts“.

Кад смо изнели у „Застави“, шта је решио највиши суд у ствари манастира Ходоша, цео се српски свет обрадовао. Само је др Полит у онај мах заборавио српски и извикнуо у „Бранику“: „Viel Lärm um nichts“. (Много ларме, ни због чега).

Као да смо ми оно написали да огсенимо неуки народ. Јер он вели: „Уредништво „Заставе“ је наредило, да се онај број „Заставе“ не шаље адвокатима, јер би они узвикнули: „Много ларме ни због чега!“

То не стоји! Нека дође још један адвокат осим дра Полита и нека каже да је то: „много ларме ни због чега“. Ми би хтели тога да видимо. Наше је бар уверење, да је оно био кадар написати само др. Полит у својој безграничној злоби, а после и зато, што у ствари манастира Ходоша има доста његове кривице.

Парница око манастира Ходоша није дабогме још решена. Рат траје, ал ми смо једну битку добили. И то велику битку.

Са манастором Ходошом догодило се, што се још није догодило са имањем једне митрополије, са имањем једнога народа. Манастир Ходош је од порекла наш. У њему се служила наша служба; он потпадаше вековима под власт наше митрополије.

И одједаред он прелази у руке румунске митрополије. Нисмо им га продали, нисмо им га поклонили, нису нам га на парници добили, па на послетку ни на сабљи отели, ал смо из манастира изгурани У њему се служи румунска служба, његови приходи иду у корист румунске митрополије, он је чак грунтовно укњижен као својина румунске арадске дијецезе.

Народ пита: Како? Кад? Откуд? Зашто? нико незна да каже. Све то покрива нека врашка тајанственост. Нема тог сељака који би дозволио да му се тако што учини макар са неколико бразди његовог имања. — А гле наши народни фондови имају свог заступника, фискала, а тај је био све до скора др. Полит кроз 27 година. Народ се тужи, новине питају: Шта је с манастиром Ходошом? Фискал др. Полит се не миче. Па и кад је стари саборски одбор покренуо ту ствар, др. Полит даје неко ужасно правно мишлење, да се у тој ствари не може ништа учинити.

Долази мајски сабор и решава парницу у ствари манастира Ходоша. Саборски одбор претреса ту ствар неколико пута, брине се о доказима и поверава ту парницу своме члану дру Мити Мушицком.

Др. Мушицки покреће пре свега уводну парницу. Хоће да се расветли: Којим су правом и на основу чега преписали Ходош на румунску арадску дијецезу? То није ишло чистим путем, то је било без знања, иза леђа српских православних митрополијских власти.

Највиши суд наређује да се то извиди Наређује да се строго испитају све околности, које се односе на то, а наиме нека румунски заступници докажу: од када су у поседу и на основу којег права? Већ овде је ушла ствар у добар ток. Та баш кад би се и догодило оно, што ми сматрамо да је немогуће, баш кад ми и не би повратили манастир Ходош, ипак смо дошли у положај да га бранимо, да видимо: — зашто треба да изгубимо тај манастир? Да знамо где смо га изгубили, кад изгубили и зашто смо га изгубили. Јер ко данас олако и без борбе напушта ма једну цигљу, сутра ће му узети све. Та зар није румунска митрополија покренула ствар, да задобије и манастире: Месић, Златицу и Војловицу?

Али ми тврдо верујемо да ћемо повратити манастир Ходош. Он је наш и има доказа да је наш. Па и ако ова прва расправа ради грунтовног исправка није одлучна, ипак је важна и значајна. Она ће имати утецаја и на главну парницу, коју је покренуо др. Мита Мушицки код редовног суда, где тражи да нам се манастир Ходош поврати и поврате приходи из тог манастира, док га ми нисмо уживали.

Дру Политу је то: „Много ларме због ничега!“ А зар ћемо да плачемо, што је суд онако решио. Бадава он хоће да нас збуни, како адвокати томе не придају иоле већу важност, ти су адвокати он и нико други.

На сваки начин, све што је скривено у тој ствари, откриће се. Видећемо како смо требали и зашто смо требали да изгубимо манастир Ходош. — Та ваљда се др. Полит не боји тога?!

Руско-јапански рат.

По најновијим вестима са бојишта, Јапанци су отпочели напад на најкраћнијем левом руском крилу. Борба је отпочела код Чинхенченга или Чинхочена, који лежи југоисточно од кланца Далина. Исход те борбе још није познат. Код Чинхочена већ је било борбе кад је Раненкамф Јапанце после првих њихових успеха потукао и бацио иза Чинхачена Ова борба неможе се узети за значајну већу борбу којој би учествовао и велик број топова, пошто је предео врло брдовит, те се топови у ово време и по данашњим приликама не могу тако, лако вући. Положај Чинхочена је важан. Од њега се северозападно води пут преко кланца Залин у долину Хуна, 30 километара источно од Мукдена. У југозападном правцу долази се у долину реке Тајчихо, 40 километара источно од Љаојана. Нема сумње да би Јапанци радо да се дочепају тог места а нема сумње да ће Руси покушати да га одрже, те ова борба може да се развије у већу, крвавију борбу.

Новије енглеске вести казују, како се Јапанци доиста спремају да опколе Владивосток и са мора и са сува, те да му пресеку сваку везу. То хоће да учине с тога, да се не би и од сад као до сад са мора искрцавало у великој количини све што је за руску војску потребно у Владивосток, па отуда даље експедирало за Карбин.. Износи се како су се Јапанци при блокади Порт-Артура уверили, како је тешко овај одржати и и то кад су имали све своје бродове на расположењу па виде, како ће то још теже ићи сад код Владивостока, кад све своје бродове требају да имају спремне за борбу са балтичком флотом. С тога су и решили да Владивосток блокирају са сува, што држе да ће ићи лакше. Зато и прикупљају пету војску у Кореји и за то и чисте уске реке Тумена од мина. Још се истиче како ће се Јапанци задовољити само са блокадом Владивостока а неће покушати да га нападну и за узму, бојећи се да би их и он исто толико жртава стао као и Порт Артур а знајући да би их још такове две победе упропастиле.

Сада ће опет умући све вести о миру. Руски посланик у Вашингтону гроф Касини изјавио је да ће Русија продужити рат најодлучније. Куропаткин је добио јака појачања и он ће ускоро отпочети свом снагом одлучну борбу. Гроф Касини је истакао, како све те вести о миру измишља сам Јапан да би створио згодну пијацу за свој нови велики зајам.

Дописи.

Деска, 11. фебруара. (*Наше стање. Оснивање Земљорадничке Задруге. Један мио гост.*) Дешчански је хатар најмањи и најлошији у целој околини; шест делова добре земље у спахинским је рукама, а тек седми, лошији у рукама је народа. Па опет овде народ, ма да је сирома, живи боље, него ма у ком другом месту у пространој околини, јер су Дешчани врло вредни и вешти радници. Који имају коње, ти вуку лађе Моришем и Тисом, често чак до Ердеља и с друге стране до Сиска, Земуна, Смедерева и т. д. а који немају коња, ти спреме прућа те од јесени, па до лета плету кошареве и лесице и то тако вешто, да су некоји и на изложби одликовани. Штета само што ту робу — а хиљадама се годишње разнесе — увек испод цене продају, често и у бесцење, јер немају згодну пијацу за свој еспап. Чивути као Чивути и ту ћаре, давајући им новац унапред на еспап, као „на зелен“. Како је још и пруће врло поскупило, а морају из далека да га набављају те је и под воз скуп, то им се према њиховом великом труду и врсноћи израде, тај посао све слабије наплаћује. А и лађарски посао, који је не само тежак, него и с опасношћу живота скопчан, ни близу се данас не наплаћује као пређашњих година.

Све је то навело честите и вредне Дешчане, да су почели тражити начина, да се помогну. Почео се јак покрет за удруживање. Пре две године удружило се њих десетак те са малим улогом почеше арендирати земље; мало по мало, па ове треће године раде већ 36 ланаца, а купише већ нешто и вечито. Други око 20—25 удружише се у корпарску задругу, те заједнички плету, купују и продају своју робу по пристојну цену. Осим њих купе се још више већих и мањих удружења.

Ово је без сумње лепо и добро, али није на оној правој основи, на којој треба да почива земљорадничка задруга и не може никад постићи ону праву циљ, коју треба да има једна земљорадничка задруга. Да се оснује права, Рајфајзенова, земљорадничка задруга, треба народу добро растумачити и до ситница разјаснити склоп, смер, корист и врлину таких задруга, а то је у стању урадити само онај, који добро познаје ту установу. Један од најбољих познавалаца и најодушевљенијих поборника те установе међу Србима јесте пречасни г. парох новосадски поп-Божа Поповић. Овдашњи млади председник црквене општине Шандор Старчевић, који се заузима за све што је лепо и корисно по општину, слушао је у Митровици на конгресу поп-Божу говорити, па се обратио на њега с молбом, да дође згодном приликом и одржи народу једно предавање. Он се том позиву драговољно одазвао и 7. о. м. говорио у овдашњој школи. Народа је било толико, да није могло више стати и с највећом је пажњом пратио оне мудре речи и паметно разлагање. Говор је био од ванредног утецаја, те, ако Бог да, до лета ћемо имати праву српску земљорадничку задругу са више подзадруга. После предавања отишао је пречасни г. поп-Божа у корпарску задругу, где се задивио оној лепој и вештој изради лесица и кошарева. Пошто је и ту мало поучио задругаре, кренуо се натрат своме дому испраћен благословом овог честитог српског народа, потомака Пере Сединца.

Нека му је и на овај начин: хвала!

Дешчанин.

Српски народни Чивути.

У Енглеској су Енглези, у Француској су Французи; у Угарској узимају историјска мађарска имена. У аустријском сабору има их у свима клубовима (осим антисемитског и клерикалног); у народном пољском клубу воде главну реч, а статистика кошутове странке најбоље показује њихову моћ у Угарској...

У Србији су, тако звани „Шпањоли“, има их и књижевника, а највећи душманин Србији од њезиних синова био је до сада, Вукашин Петровић — Чивутин.

И наивни људи у Србији веле, да су се српски Чивути „природили“;

њихово „српско-јеврејско“ певачко друштво пева у свима свечаним приликама и у црквама; у свима народним свечаностима су први да се истакну као „српски“ родољуби... Данас се под јагњећом кожом „Аврамовић“, „Адамовић“, „Исаковић“ итд. — крије један обичан чивутски курјак, који хвата своје жртве, па ако им не може сву крв да исиса, оно бар добро надре

Кад је Србија огласила Турској рат, онда су очеви данашњих „српских“ Јевреја *„ставили се под заштиту енглеских конзула, као верни поданици његовог величанства султана“*, нишки раби је уценио главу ђенерала Хорватовића, а кад је српска војска победоносно ушла у Ниш, он је хтео да се први поздрави!.. Српски војници су га почастили — прасећином!

Напредњаци су доцније дошли на владу, и међу краљевским (по старом уставу именованим) посланицима, био је и неки српски Јеврејин Озеровић, (један обичан Озер), који је доцније — за прве радикалне владе ухваћен, како је крајумчарио петролеум!

И један други, који је био у конзуларној служби, издао је неколико дана пре тајну трговачког уговора између Србије и Угарске — Чивутима.

Али — треба само погледати на Загреб. Тамо води главну реч Чивутин Франк и Мошковић, тамо — за „таксу“ — постају баронима Чивути Гутмани, а ми Срби у овим крајевима, у колико смо и потиснути, ипак овде и онде имамо по ког Чивута, да се чак и крсти — ради шпекулације!

Сад је у Београду избила једна гадна кајишарска ствар. Од узајмљене 22 хиљаде динара, четири београдска „Србина јеврејске вере“, начинили су скоро четврт милијона!

Јавно се мнење узбунило. Тражи збор, али га хоће — баш данас — *да одрже и београдски Јевреји, да осуде поступак те своје браће!*

Таку дрскост показали су до сада само енглески Јевреји, кад су протестовали против гоњења руских Јевреја — а у ствари су се бојали конкуренције своје рођене браће...

И београдске „идеалисте“ ће се ваљда већ једном уверити, да је српски Чивут ивер од исте кладе, од које и хрватски и пољски и мађарски, руски па и шпањолски!..

Чудна опклада.

Прошлог лета десила се у Америци чудновата једна опклада. Неки Хиг опкладио се за 200 долара (од прилике 1000 круна) са једним богаташем, да ће 80 часова непрекидно шетати по дасци, која је 10 метара дугачка и 3 стопе широка. Само је још то утаначио, да може купити улазницу ако ко дође да га гледа. А знао је, да ће силан свет бити радознао да га види. Пошто је опклада учињена, дошли су људи, који ће бити стражари и пазити, да се Хиг од времена на време не одмара. Силан се свет згрнуо да гледа ову чудновату шетњу од 80 сати, за које време Хиг није смео ни спавати, ни стајати, а и јести и пити могао је само у ходу.

Трећег дана Хиг је ужасно изнурен био, и кад га је савладао сан, наредио је да га поливају хладном водом. И најзад добио је опкладу, и умор му није шкодио здрављу.

Најзанимљивије је то, што је Хиг ожењен, жена и деца су му болесни, а он остао без зараде, те је због тога и учинио ту опкладу, да дође до мало „ситна трошка“.

Нек се и ово зна!

У Загребу треба да се гради српска школа и Срби су тражили — према својој порезној снази — 20.000 К од града Загреба припомоћ. Седница тога одбора, који је решавао, била је врло бурна и није решено — ништа. И то се догодило у Загребу за начелниковања дра Амруша, чија је изборна листа победила једино српским гласовима. О овоме треба промислити, а нарочито треба о томе да мисле — „заговаратељи слоге с хрватском браћом“.

Краљевски двор у Београду.

Место где је био „стари двор“, сад је празно. Као двор служи т. зв. „нови двор“, који је управо само једно крило од зграде, која треба да се назида. Сад је стављена нужна свота на расположење и одређени стручњаци, који ће проучити ствар и начинити нацрте и прорачуне. Разлог, да се дозида данашња зграда је то, што у краља Петра има деце, што ће се за коју годину престолонаследник женити, а већ и данас, осим краља, скоро сва његова деца па и мали Павле, морају да станују изван двора

Девојчицу под своје,

примили би под своје добри људи, муж и жена без деце, у срећеним приликама Девојчица треба да је здрава и добра Српкиња.

Пријаве треба упутити под адресом: „Друштво Привредник Загреб“.

Брзојави „Застави“.

Стигли 12. фебруара ноћу

Руско-јапански рат.

Петроград. Генерал Штесељ изјавио је, како је пука измишљотина све оно у енглеским и француским листовима, где се износе тобоже његови разговори са страним дописницима. Он није примио ни једног дописника, но то је чинио његов слуга Мирон, кога су извештачи опколели били на јуриш а он им је изнео своју мудрост, како је то најбоље знао и умео (Нов доказ сигурних извештаја — Пр. ур. „Заставе“).

Токио. Куроки јавља, да су обе војске ове недеље топовску паљбу обуставили били. Данас су на левом крилу Јапанци отпочели бомбардовање против Хунхо.

Токио. Пароброд „Север“ са угљеном, који је требао у Владивосток однети, од Јапанаца заплењен.

Лондон. Пет ратних лађа треће балтичке флоте пасирали Довер.

Раднички немири.

Шарлероа Страјкачи правише нереда, разбише на више кућа прозоре. Десет радника ухапшено.

Исповест једног свештеника.

У Футогу је ово дана ушао у железнички воз, католички свештеник (већ старији човек.) У железничким колима седео је један Србин, адвокат. Католички свештеник јавио се мађарски, рекао две три мађарски и добио мађарски одговор Сигурно је мислио да има с Мађаром посла Мало после поче да говори о изборима, па пређе на избор у кулпинском срезу и поче да се исповеда овако:

„Страшно је било с тим избором. Замислите само сиромах Корнел Михајловић пао... Ја сам још за времена видео опасност и ишао у Сомбор великом жупану. Казао сам му отворено: ако не дате Михајловићу 50 хиљада форинти и не почне се одмах радити, пропашћемо. Јест, ал кад смо почели радити, било је доцне. Велики жупан је говорио: Гложан је сигурно наш, они ће гласати с нами, јер сам им дао по вољи натароша и они се обвезали гласати с нами. Па ни Гложан није био наш.

Куповали смо што се само могло купити, па све бадава. Несрећа је и то, што су Срби помагали словачког кандидата (Хоцу) како се нисмо надали, ти ђаволски радикали да Бог сачува. Било је удешено да Хоцини бирачи гласају на послетку Мислили смо неће издржати Поставили смо жандаре и да су бирачи најмање дали повода разјурили би их бајонетима. Но све је прошло мирно.

Ти српски попови били су необично одлучни и присебни. Цео дан и ноћ обилазили су своје бираче, и само су говорили: „Мир браћо! Само мирно!“ И били су мирни, а кад су дошли ноћу до гласања, гласали су као „гвоздени чепови“ — за Хоцу

Овако је гласила ова лакомислена исповест тог г. свештеника, могу рећи, од речи до речи.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 12. фебруар. (Брзојавни извештај.)

Куповина је чврста.

Готова роба.

Раж прве каквоће 15 кр 05 пот. до 15 кр. 45 пот.
Раж средње каквоће 14 кр. 95 п. до 15 кр. 10 п.
Јечам за храну 14 кр. 15 пот, до 14 кр 20 пот.
Јечам за кување пива 14 кр. 20 пот до 14 кр 40 пот.
Зоб прве каквоће 14 кр. 25 пот. до 14 кр. 65 пот.
Зоб средње каквоће 14 кр. 05 пот. до 14 кр 25 пот.
Кукуруз домаћи 15 кр. 55 пот. до 15 кр 75 пот..

Термини.

Жито за април 19 кр. 94 пот. до 19 кр. 96 пот.
Жито за октобар 17 кр. 40 п. до 17 44 кр. пот.
Жито за мај 19 кр. 70 п. до 19 кр. 72 п.
Раж за април 15 кр. 66 пот. до 15 кр. 68 пот.
Кукуруз за мај 14 кр. 98 пот. до 15 кр. — пот.
Кукуруз за јули 14 кр. 84 пот. до 14 кр. 88 п.
Репица за август 23 кр. 20 пот. до 23 кр. 50 пот Све од 100 клг.

Течај новца.

Наполеон (20 франака) 19 кр. 06 пот.
20 марака (у злату) 23 кр. 48 пот

ЛИСТАК.

Правим путем.

Новела (из савремена живота)

(у два дијела)

од **А. Н. Красницкога**

с рускога превео: М. Р.

(Наставак.)

— Немам ја оче Јоване никакве моћне руке у Петрограду! — одговори он. Истина има познаника мога оца, који је примио монашки чин, који и власт имају; али сам ја оставио све и дошао сам овамо да послужим ближњима по својим силама. Молим вас, држите ме за онакога, какав јесам.

— Да, да, да — још се већма збуни отац Креаторски, који се није надао овој искрености. Чуо сам доста о вама, о вашој историји.. из почетка нијесам вјеровао, али сам се послије дивио.

— Чему то?

— Многом: Прво је по вјеројатности а сигурно и пошљедњи то случај! Гле, ви сте, ако смијем питати, дошли из свјетских и свјетскога васпитања.

— Јест, истина је!

— Па код те спреме бацити све па се закопати у оваку, шпиљу као што је Коготтајевка! Тога човјек не може да поjми! Ми смо већ нешто друго.. ми смо тако рећи рођени за то. Али зашто сте ви изабрали тај пут? — у човеку стане памет кад то помисли.

— Већ сам рекао да ме је на то склонила жеља да послужим ближњем по својим силама.

Отац Јован хтједе још нешто да каже, али се заплете и могао је само да каже:

— Да, да, да!

Сад је гост сасвим провидио свога домаћина. И заиста у лицу старчеву бјеше нешто лукавства. Очима је немирно превртао овамо онамо. Ово превртање изгледало је сасвим ненормално. И сам говор са честим застајањем, као да му је требало да се предомисли шта ће да рекне, и ако није производио особито ружнога утиска, али ипак није привлачио особите симпатије. Видило се да човјек гледа да опрезно говори, бојећи се с једне стране, да не би себи непријатеља натоварио на леђа; а с друге стране да не понизи свога достојанства.

Оцу Кости се то није свиђало; зато устаде да се пашта. Домаћин се узнемирио и стаде га задржавати.

— Куда сте наумили? — запита он. Били би се заложили оним, што је Бог дао!.. А гле, ви ето већ бјежите!

— Не бјежим, али вас оче Јоване молим да ме не заустављате — одговори одлучно отац Коста; — ја сам дошао само да се с вама упознам.. Ако смијем молити, да ми укажете част вашом посјетом, биће ми особито драго виђети вас у мојој кући

— Дакако, хоћу драге воље! Већ и по служби својој мислим, да смијем рачунати на ваше гостољубље. — Та могли би остати мало; не ваља тако брзо да одлазите!

Али гост остаде чврсто код свога.

(Наставиће се.)

ПОЗИВ
на ПЕТУ РЕДОВНУ
ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
СРПСКЕ ЗЕМЉОРАДНИЧКЕ ЗАДРУГЕ
у МОШОРИНУ
(УДРУЖЕЊА СА НЕОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ),

која ће се држати 26. фебруара (11. марта) о. г. пре подне у осам сати.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор перовође и два члана за оверовљење записника
2. Извештај управног одбора о раду задруге у 1904. години.
3. Извештај надзорног одбора.
4. Избор заступника и његовог заменика за скупштину савеза и централне касе.
5. Евентуални предлови.

У Мошорину, 11. (24.) фебруара 1905.

I. 136 1—1 **УПРАВА.**

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.